

## KÜLFÖLDI HALLGATÓK KÉPZÉSÉVEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TAPASZTALATOK

A Magyar Népköztársaság immáron évtizedek óta lehetőséget biztosít arra, hogy külföldi állampolgárságú hallgatók hazánkban tanuljanak és diplomát szerezzenek.

A II. világháborút követő években természetesen erre nem volt még megfelelő anyagi fedezet sem a fogadó, sem a küldő országok részéről. Így lassan alakult ki az a helyzet, ami jelenleg már természetes, hogy a világ minden földrészéről tanulnak fiatalok a magyar felsőoktatás különböző intézményeiben. Nagy többségük a fejlődő országokból jött, kisebb hányaduk a szocialista államokból, de az utóbbi években nyugati önköltséges hallgatók is vannak már Magyarországon.

Annak a ténynek, hogy hazánkban külföldi hallgatók tanulnak, több vetülete is van. Részben internacionalista, illetve a magyar anyanyelvű külföldi diákok esetében, hazafias kötelességünk. Részben pedig szellemi értékek hasznosítását jelenti határainkon túl, és potenciálisan gazdasági kapcsolataink fejlődését is szolgálja. Az úgynevezett önköltséges hallgatók tanítása angol, német stb. nyelven a jelentős erkölcsi siker mellett jelentékeny gazdasági haszonnal is jár.

Tekintettel arra, hogy egy közleményben nem lehet teljességre törekedni, csak arról a területről közöljük tapasztalatainkat, ahol több évtizedes pedagógiai múlt van mögöttünk. A továbbiakban így elsősorban a *Szegedi Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karán tanuló külföldi hallgatók képzésének oktatási-nevelési kérdéseiről kívánunk rövid tájékoztatót adni.* Mondanivalónk azonban olyan jellegű, hogy nem csupán Szeged város egyik egyetemének egy bizonyos karára vonatkozik. Sok szempontból általánosíthatók megállapításaink, s úgy véljük, más szakterületen is felhasználhatók következtetéseink.

\*

Ma már megszokott, mindennapos pedagógiai feladat a felsőoktatásban, hogy a magyarul rosszul beszélő külföldi hallgatóknak a szakmai ismeretek elsajátításához maxis segítséget kell nyújtani. Állítjuk, hogy a pedagógusok zöme megkülönböztetett figyelemmel foglalkozik ezekkel a fiatalokkal, de talán nem árt e helyen is hangsúlyozni, hogy ugyan minden lehetőséget meg kell adnunk nekik a vizsgáig, a vizsgán támasztott mércének azonban azonosnak kell lennie a magyar hallgatókéval, mert a magyar diploma értékét meg kell őrizni!

Valamennyi külföldi hallgató azért jön Magyarországra, hogy itt szakmai ismereteket, hivatástudatot és végül oklevelet szerezzen. Azonban fel kell tenni a kérdést: ki a

az ember, aki örömmel lát neki egy nehéz, hosszú évekig tartó szellemi tevékenységnek, ha netán rossz a közérzete, ha nem találja a helyét, ha mostohák a körülményei, ha elkeseredett, ha nincsenek barátai, ha nincs akihez problémáival fordulhatna? stb.? Ennek a háttérnek a biztosítására tehát fokozott mértékben oda kell figyelni, mert e nélkül nem képzelhető el a felkészülés egy kvalifikált munkakör magas szintű ellátására. Persze mindez magyar állampolgárságú hallgatóinkra is vonatkozik, de hatványozott mértékben a külföldiekre, mert nekik még a nyelvi nehézségekkel is meg kell küzdeniük. *Nagyon fontosnak tartjuk tehát a stabil „háttér” biztosítását*, hiszen erre épül a sok tanulás és mindaz, amit e fiatalok hivatástudat és szakmai ismeretanyag címén évek múlva visszavisznek hazájukba.

Ezek a fiatalok nem külföldi turisták – ezt tudják ők maguk is és mi is –, tehát nem elég csak nézelődniük és szórakozniuk az évek során, hanem a tananyag elsajátításában a maximumra kell törekedniük.

Magyarországon az 1983/84. tanévben 3000-nél több külföldi diák tanult. A négy orvostudományi egyetemre 50 országból 722 hallgató járt, rajtuk kívül Budapesten még további 100 önköltséges hallgató is. A Szegedi Orvostudományi Egyetemre 136 fő iratkozott be.

Karunkon 1964-től tanulnak külföldi diákok. Az elmúlt 20 év alatt összesen 42-en fejezték be tanulmányaikat, közülük később 4 fő doktorált, egyikük pedig a kandidátusi minősítést is megszerezte. Időközben számuk megnövekedett, hiszen jelenleg 36 külföldi hallgatónk van, akik 13 országból érkeztek. Úgy véljük, hogy érdemes az állampolgárságukat felsorolni, hiszen így a heterogenitás még szembetűnőbb: vietnámi, mongol, laoszi, dél-jemeni, izraeli, etiópiai, szudáni, ghanai, nigériai, kongói, tanzániai, jamaikai és jugoszláviai diákok tanulnak Karunkon. Számuk évfolyamonként 7–10 között változik; 1984 őszétől pedig újabb 9 fiatal érkezik a fejlődő országokból. Arányuk ezzel már meghaladja a 10%-ot.

Karunk állami és pártvezetése, a KISZ-vezetőség és a Kollégiumi Bizottság egyaránt szívügyének tekinti a külföldi hallgatók segítségét. A Kari Nevelési Bizottság a Kari Tanács jóváhagyásával 1977-ben kidolgozott egy Komplex Nevelési Tervet, amely ugyan minden hallgatóra vonatkozik, de külön fejezetben foglalkozik a hátrányos helyzetű külföldi diákokkal. Elsősorban nyelvi nehézségeik miatt nevezhetjük őket „hátrányos helyzetűek”-nek, hiszen nekünk is elképesztően sok energiába és nehézségbe kerülne, ha magyar állampolgársággal, egy évi nyelvi előkészítő után Vietnámban vagy Nigériában kellene egyetemi oklevelet szereznünk, az illető ország anyanyelvén hallgatva az előadásokat.

\*

Kari oktatómunkánk eredményességét kívántuk fokozni azért, hogy minden külföldi hallgatónkunk kérdőívet adjunk át, amelyet kitöltve, értékelhető módon, vissza is kaptunk.

Arra törekedtünk, hogy őszinte választ adjanak kérdéseinkre, hogy megtudjuk: tulajdonképpen kik rejtőznék a számunkra sokszor kimondhatatlan külföldi nevek mögött? Hisz csak így tudhatunk effektív segítséget nyújtani.

Külföldi hallgatóink zömükben elismerik előképzettségbeli hiányosságaikat, panaszkodnak a szülőktől való nagy távolságra, a ritka hazautazási lehetőségre (van, aki 6 év óta nem látta családját, pedig többségükben nagycsaládosok gyermekei, van, akinek 11 testvére van, s az átlagos testvérlétszám 5,6 fő). Elismerik, hogy a nyelvi nehézség sokszor gátlásos fellépést idéz elő náluk. Az akklimatizálódás mellett általában problémát jelent a magyar életmódba és a kollektívába való beilleszkedés is. Kivételt képeznek a jugoszláviai hallgatók, akik több szempontból előnyösebb helyzetben vannak, hiszen nincsenek nyelvi problémáik, és a kontaktust is jobban tudják tartani családjukkal.

Összesítve a nehézségeket: nyelvi, klimatikus, étkezési, vallási, és szokásbeli, valamint előképzettségbeli hiányosságok, olykor anyagi gondok. Külföldi hallgatóink oktatásának eredményességét tehát számos tényező befolyásolja, amelyek közül azonban néhány megoldható, néhány elviselése pedig könnyebbé tehető, ha a pedagógusban egyesül a szakmaszeretet és a humanitás.

*Külföldi hallgatóink tanulmányi eredményei* alig maradnak el a magyaroké mögött. Egyértelmű, hogy a „jó” osztályzatért lényegesen többet kell dolgozniuk, mint a magyar hallgatóknak. Egyébként a kérdőíves felmérés alapján háromnegyed részüknek a végzés után további terveik vannak: szakgyógyszerési képesítés, doktorálás stb. Ambíciójuk és erőfeszítésük a pedagógusok és a hallgatók körében is tiszteletet vált ki. A 36 külföldi hallgató tanulmányi eredménye az utolsó vizsgaidőszak alapján a következőképpen oszlott meg: kitűnő 1, jeles-jó 15, közepes 11, elégséges 6, félévismétlő volt 2, félévismétlő lesz 1 fő. Ezek az eredmények önmagukban is jók, de figyelembe véve az előzményeket, igen jónak mondhatók, hiszen közülük egyesek a napi feladatellátáson túlmenően még TDK munkát is képesek végezni, sőt eredményes pályamunkát is készíteni. Bár van köztük olyan is, aki bukás nélkül elvégezte (vagy elvégzi) az egyetemet, de többségükre azért nem ez a jellemző. Saját pedagógiai tapasztalataink viszont azt igazolják, hogy érdemes velük szívvel-lélekkel foglalkozni, mert megérik ezt, és általában jobb teljesítmény felmutatásával hálálják meg segítő szándékunkat.

A Nemzetközi Előkészítő Intézet (NEI) munkáját jónak tartják, de kevésnek ítélik az egy évet, hiszen a magyar nyelv közismerten nehéz, s a magyar szakkifejezések megtanulása és az előadások nyomon követése sokszor megoldhatatlan feladat elé állítja őket.

A Kari Tanácsnak is beszámoltunk a felmérés tapasztalatairól, és *a feladatokat az alábbiakban jelöltük meg:*

1. Egy partnerkapcsolat csak akkor tehető eredményesebbé, ha azt mindkét fél akarja. Felmerül a jogos kérdés, hogy ebben az esetben melyik fél legyen a kezdeményező? Úgy tűnik, hogy a hazánkban tanuló külföldi fiatalnak kellene jelentkeznie, hogy melyek a problémái és miben kér segítséget. Itt külön problémát jelent az, hogy a fejlődő országokból jött külföldi hallgatóink 30%-a elismeri: nem gyógyszerésznek készült, irányították erre a pályára. Egy szakmát pedig vonzalom, hivatástudat nélkül elsajátítani igen nehéz, még anyanyelvi szinten is. E téren a pedagógusoknak tehát óriási feladatuk van: megismertetni a szakterület szépségeit, elvárásait, megbarátkoztatni a külföldi fiatalokat az adott tudománnyal.

2. Kérések a Kar állami és pártvezetéséhez. A külföldiek problémáit ne csak elvben, hanem konkrétan is támogassák. Bízbanak meg egy tanárt (mint ahogy ez Karunkon megtörtént), aki hivatalból foglalkozik a külföldi hallgatók oktatása-képzése mellett

mindazzal, ami több éves magyarországi tartózkodásuk során felmerülhet. (Például: kapcsolattartás a nagykövetségekkel, idegennyelvű tankönyvek és szakkönyvek, valamint speciális szótárak (arab–magyar) beszerzése, szöveggyűjtemények, szakkifejezések összeállítása, a tanulópári felkészülés és a gyakori intézeti konzultációk megszervezése, a demonstrációk, esetleg a vizsgák letételének biztosítása idegen nyelven stb.) A legkiválóbb külföldi hallgatók felterjesztése miniszteri dicséretre, jutalomműködésre. Végül erkölcsi és anyagi elismerése azon oktatóknak, akik kifejezett „többletmunkát” végeztek külföldi hallgatóink tanulásának és közérzetének javítása érdekében.

3. Kívánalmak a KISZ-szel és a Kari Nevelési Bizottsággal szemben. A Kari Komplex Nevelési Terv szempontjait figyelembe véve a KISZ-vezetők, instruktorok, osztályfőnökök és csoportpatronus pedagógusok, valamint a kollégiumi tanárok minden lehetőséget ragadjanak meg – főleg az I. évben –, hogy a külföldi hallgatók mielőbb otthonosan érezzék magukat az egyetemen, a kollégiumban és abban a városban, ahol éveket fognak eltölteni. Mert az akklimatizálódás – nem csak meteorológiai értelemben – lassú folyamat, de egyik alapfeltétele az eredményes szakmai előrehaladásnak. Külön fontos feladat jut a kollégiumokra, hiszen a szobatárs megválasztása, a szabadidő helyes kihasználása (pl. kirándulások, kulturális műsorok, sportversenyek szervezése, esetleg év végén karácsonyi ünnepség megrendezése) érzelmileg sokat jelenthet a családját nélkülöző külföldi hallgatóknak.

\*

Feltételezzük, hogy a gyógyszerészképzésben résztvevő külföldi hallgatókkal kapcsolatos tapasztalataink nem Kar-specifikusak, hanem általánosságban is érvényesek. A kérdőíves felmérés „egyéb közölnivalója” rovatból jól esett olvasni azokat a meleg sorokat, amelyekben nyíltan vagy burkoltan, de tudtukra adták: hálásak azért, hogy érdeklődünk gondjaik és problémáik iránt. Úgy véljük, hogy a magyar pedagógusok a jövőben is sokat fognak fáradozni a külföldi hallgatók oktatásával és nevelésével, hiszen ezirányú ténykedésünk a szakmai feladaton túl a nemzetiségi és a fejlődő országokkal kialakult politikánknak is szerves részét képezi.

Reméljük, hogy a közleményünkben röviden leírt tapasztalatainkból és a felvetett problémákból egyeseket a külföldi hallgatókkal foglalkozó pedagógusok hasznosítani tudnak.